श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
ओं नमो भगवते वासुदेवाय

महर्षि वेदव्यासप्रणीतं श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

॥ पञ्चमस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

ओं नमो भगवते वासुदेवाय

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

॥ पञ्चमस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः ॥

ब्राह्मण उवाच

दुरत्ययेऽध्वन्यजया निवेशितो
रजस्तमःसत्त्वविभक्तकर्मदृक्।
स एष सार्थोऽर्थपरः परिभ्रमन्
भवाटवीं याति न शर्म विन्दति ॥ 1 ॥

यस्यामिमे षण्नरदेव दस्यवः
सार्थं विलुम्पन्ति कुनायकं बलात्।
गोमायवो यत्र हरन्ति सार्थिकं
प्रमत्तमाविश्य यथोरणं वृकाः ॥ 2 ॥

प्रभूतवीरुत्तृणगुल्मगह्वरे
कठोरदंशैर्मशकैरुपद्रुतः।
क्वचित्तु गन्धर्वपुरं प्रपश्यति
क्वचित्क्वचिच्चाशुरयोल्मुकग्रहम् ॥ 3 ॥

निवासतोयद्रविणात्मबुद्धि -
स्ततस्ततो धावति भो अटव्याम्।
क्वचिच्च वात्योत्थितपांसुधूम्रा
दिशो न जानाति रजस्वलाक्षः ॥ 4 ॥

अदृश्यझिल्लीस्वनकर्णशूल
　उलूकवाग्भिर्व्यथितान्तरात्मा।
अपुण्यवृक्षान् श्रयते क्षुधार्दितो
　मरीचितोयान्यभिधावति क्वचित्॥ **5**॥

क्वचिद्वितोयाः सरितोऽभियाति
　परस्परं चालषते निरन्धः।
आसाद्य दावं क्वचिदग्नितप्तो
　निर्विद्यते क्व च यक्षैर्हृतासुः॥ **6**॥

शूरैर्हृतस्वः क्व च निर्विण्णचेताः
　शोचन् विमुह्यन्नुपयाति कश्मलम्।
क्वचिच्च गन्धर्वपुरं प्रविष्टः
　प्रमोदते निर्वृतवन्मुहूर्तम्॥ **7**॥

चलन् क्वचित्कण्टकशर्कराङ्घ्रि -
　र्नगारुरुक्षुर्विमना इवास्ते।
पदे पदेऽभ्यन्तरवह्निनार्दितः
　कौटुम्बिकः क्रुध्यति वै जनाय॥ **8**॥

क्वचिन्निगीर्णोऽजगराहिना जनो
　नावैति किञ्चिद्विपिनेऽपविद्धः।
दष्टः स्म शेते क्व च दन्दशूकै -
　रन्धोऽन्धकूपे पतितस्तमिस्रे॥ **9**॥

कर्हि स्म चित्क्षुद्ररसान् विचिन्वं -
　स्तन्मक्षिकाभिर्व्यथितो विमानः।
तत्रातिकृच्छ्रात्प्रतिलब्धमानो
　बलाद्विलुम्पन्त्यथ तं ततोऽन्ये॥ **10**॥

क्वचिच्च शीतातपवातवर्ष -
प्रतिक्रियां कर्तुमनीश आस्ते।
क्वचिन्मिथो विपणन् यच्च किञ्चि -
द्विद्वेषमृच्छत्युत वित्तशाठ्यात्॥ **11** ॥

क्वचित्क्वचित्क्षीणधनस्तु तस्मिन्
शय्यासनस्थानविहारहीनः।
याचन् परादप्रतिलब्धकामः
पारक्यदृष्टिर्लभतेऽवमानम्॥ **12** ॥

अन्योन्यवित्तव्यतिषङ्गवृद्ध -
वैरानुबन्धो विवहन् मिथश्च।
अध्वन्यमुष्मिन्नुरुकृच्छ्रवित्त -
बाधोपसर्गैर्विहरन् विपन्नः॥ **13** ॥

तांस्तान् विपन्नान् स हि तत्र तत्र
विहाय जातं परिगृह्य सार्थः।
आवर्ततेऽद्यापि न कश्चिदत्र
वीराध्वनः पारमुपैति योगम्॥ **14** ॥

मनस्विनो निर्जितदिग्गजेन्द्रा
ममेति सर्वे भुवि बद्धवैराः।
मृधे शयीरन् न तु तद्व्रजन्ति
यन्न्यस्तदण्डो गतवैरोऽभियाति॥ **15** ॥

प्रसज्जति क्वापि लताभुजाश्रय -
स्तदाश्रयाव्यक्तपदद्विजस्पृहः।
क्वचित्कदाचिद्धरिचक्रतस्त्रसन्
सख्यं विधत्ते बककङ्कगृध्रैः॥ **16** ॥

तैर्वञ्चितो हंसकुलं समाविश -
न्नरोचयन् शीलमुपैति वानरान्।
तज्जातिरासेन सुनिर्वृतेन्द्रियः
परस्परोद्वीक्षणविस्मृतावधिः॥ **17** ॥

द्रुमेषु रंस्यन् सुतदारवत्सलो
व्यवायदीनो विवशः स्वबन्धने।
क्वचित्प्रमादाद्गिरिकन्दरे पतन्
वल्लीं गृहीत्वा गजभीत आस्थितः॥ **18** ॥

अतः कथञ्चित्स विमुक्त आपदः
पुनश्च सार्थं प्रविशत्यरिन्दम।
अध्वन्यमुष्मिन्नजया निवेशितो
भ्रमञ्जनोऽद्यापि न वेद कश्चन॥ **19** ॥

रहूगण त्वमपि ह्यध्वनोऽस्य
सन्न्यस्तदण्डः कृतभूतमैत्रः।
असज्जितात्मा हरिसेवया शितं
ज्ञानासिमादाय तरातिपारम्॥ **20** ॥

राजोवाच
अहो नृजन्माखिलजन्मशोभनं
किं जन्मभिस्त्वपरैरप्यमुष्मिन्।
न यद्धृषीकेशयशःकृतात्मनां
महात्मनां वः प्रचुरः समागमः॥ **21** ॥

न ह्यद्भुतं त्वच्चरणाब्जरेणुभि -
र्हतांहसो भक्तिरधोक्षजेऽमला।

मौहूर्तिकाद्यस्य समागमाच्च मे
    दुस्तर्कमूलोऽपहतोऽविवेकः ॥ 22 ॥

नमो महद्भ्योऽस्तु नमः शिशुभ्यो
    नमो युवभ्यो नम आ वटुभ्यः।
ये ब्राह्मणा गामवधूतलिङ्गा -
    श्चरन्ति तेभ्यः शिवमस्तु राज्ञाम् ॥ 23 ॥

श्रीशुक उवाच
इत्येवमुत्तरामातः स वै ब्रह्मर्षिसुतः
सिन्धुपतय आत्मसतत्त्वं विगणयतः
परानुभावः परमकारुणिकतयोपदिश्य
रहूगणेन सकरुणमभिवन्दितचरण
आपूर्णार्णव इव निभृतकरणोर्म्याशयो
धरणिमिमां विचचार ॥ 24 ॥

सौवीरपतिरपि सुजनसमवगतपरमात्मसतत्त्व
आत्मन्यविद्याध्यारोपितां च देहात्ममतिं विससर्ज
एवं हि नृप भगवदाश्रिताश्रितानुभावः ॥ 25 ॥

राजोवाच
यो ह वा इह बहुविदा महाभागवत त्वयाभिहितः
परोक्षेण वचसा जीवलोकभवाध्वा स ह्यार्य -
मनीषया कल्पितविषयो नाञ्जसाव्युत्पन्नलोक -
समधिगमः अथ तदेवैतद्दुरवगमं समवेता -
नुकल्पेन निर्दिश्यतामिति ॥ 26 ॥

॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
पञ्चमस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः ॥